Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Un şir garmond: o dată 14 fil., a dóua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. Blaş 3 Novembre 1900. Numerul 44.

„Psaltichia."

Archiereiĭ din România sînt preocupaţĭ éră-şi de o chestiune, care atrage asupra „sfîntuluĭ sinod" şi atenţiunea opiniuneĭ publice. Din Bucurescĭ ni-se trimite un numĕr de ziar („Epoca") în care savantul profesor de la *Iaşĭ,* dl *A. D. Xenopol* publică un articol semnificativ, cu titlul următor: *„Chestiunea nóueĭ notaţiunĭ a Psaltichieĭ în sf. Sinod."*

Care este pe scurt „Chestiunea *Psaltichieĭ,*" menită azĭ a preocupa opinia publică? Étă de ce e vorbă.

Dl *Gavril Musicescu,* directorul coruluĭ mitropolieĭ din Iaşĭ, al căruĭ nume este cunoscut şi pe la noĭ, în conţelegere cu reposatul archiereŭ erudit *Melchisedec,* a transcris cântările bisericescĭ orientale pe notele musiceĭ moderne. Cărţile sale, cuprindĕnd diferite cântărĭ, aŭ fost aprobate de sinodul Românieĭ şi întroduse în tóte şcolile din ţéră, — afară de seminariĭ, unde a rĕmas ca manual de cântare *psaltichia* cu notele sale cele vechĭ, de origine persiană, note pe carĭ fórte puţinĭ le maĭ cunosc, şi ceĭ ce le cunosc le interpretéză în diferite chipurĭ, şi le cântă, prin urmare, în feliurite modurĭ.

Compositorul Musicescu, se întîmplă de ceru de la ministerul cultelor, ca să întroducă cărţile sale şi în Seminariĭ, pentru că ar uşura cu 50% instrucţia musicală şi cantul, şi s'ar întroduce o precisiune şi uniformitate în cântărĭ. Cererea s'a transpus sinoduluĭ spre opinare. Acĭ a provocat apoĭ pe neaşteptate o discuţie lungă şi înfocată, în şedinţa din 25 Maiŭ 1899. *)

Anume comisiunea sinoduluĭ a presentat cererea dluĭ Musicescu, ca şi când ar tinde la *înlocuirea Psaltichieĭ* cu musica occidentală, şi ar voi ast fel să *catoliciseze* biserica română din regat.... Firesce întreg sinodul cu esceptiunea unuĭ singur vot, s'a pronunţat *contra.* Musicescu înse, a căruĭ intenţiune a fost intervertită, nu s'a mulţămit cu acest conclus, şi chestiunea va veni se vede, din noŭ înaintea sinoduluĭ, care tocmaĭ s'a întrunit zilele trecute.

Pe noĭ nu ne-ar privi chestiunea, cum ea este pusă de dl Musicescu, pentru că la noĭ, atât în biserica gr. cat. cât şi în cea gr. or. de abia va maĭ fi cineva, care să cunóscă notele persiane ale Psaltichieĭ. Cântările se învaţă numaĭ din gură în gură, orĭ după notele lineare ale musiceĭ occidentale.

Aşa înse, cum s'a „desvoltat" chestiunea în sinod devine interesantă. Pentru că scóte din noŭ la ivélă caracteristica tristă a bisericiĭ orientale, de când ea e despărţită de centrul bisericiĭ luĭ Christos.

De când cu nenorocita desbinare, în care şi poporul românesc a fost împins prin fatala legătură cu *Bulgariĭ,* — carĭ azĭ ne-ar stînge pe toţĭ într'o lingură de apă, dacă ar puté — de când cu schisma grecilor, biata biserică orientală şi-a perdut încetul cu încetul tot sucul vieţiĭ, s'a veştezit ca o creangă desfăcută de trupină, şi dacă a maĭ păstrat formele esterne din trecut, n'a maĭ fost în stare să producă nicĭ măcar florĭ, ne cum fructe dătătóre de viaţă.

Încetul cu încetul s'a bizantinit, s'a împetrit în forme, şi tângesce şi azĭ o viaţă tristă fără nicĭ un rol, fără de a puté da pept cu problemele timpuluĭ maĭ noŭ.

Perzind cuprinsul cel preţios, biserica orientală s'a preocupat şi se preocupă şi azĭ maĭ ales numaĭ de formele esterne. Negligĕnd cestiuniĭ marĭ şi esenţiale ea se arată tare în chestiunĭ neesenţiale, în formele góle şi fără importanţă deosebită, credĕnd că cu formele esterne póte acoperi golul intern.

Biserica catolică, cu organisaţia eĭ sublimă, a sciut şi a putut în tot de una să distingă, în chestiunile ce i-s'aŭ impus esenţialul de accidental, şi a sciut să se conducă spre progres, acomodându-se cu liberalitate frumósă în lucrurile neesenţiale şi mutabile, ţinĕnd, conservând şi desvoltând cu tărie ceea ce este esenţial şi imutabil.

De aceea în biserica catolică este viaţă, vitalitate şi progres. Pe când în Rĕsărit pare că disordinile forméză ordinea, ér „viaţa" se manifestă numaĭ în hărţuelĭ interne şi rivalităţĭ personale nemĕsurate, ne maĭ vorbind de „progres",

*) Vedĭ broşura: *„Întimpinare* la raportul comisiuneĭ sf. sinod, discutat în şed. de la 25 Maiŭ 1899, relativ la înlocuirea semnelor Psaltichieĭ prin notaţiunea lineară", — de *G. Musicescu,* Iaşĭ, 1900. Acĭ se publică întrégă desbaterea.

Feuilleton.

Bĕtrânul visitiŭ.

(de Jacques Normand.)

(Fine.)

Domnul acesta mare se interesézã de tine, cugetă bĕtrânul. Se întórse şi maĭ tare spre el, şi maĭ aruncând din când în când ochiĭ spre cal, enară tóte păţaniile sale cu naivitate mişcătóre proprie ómenilor sĕracĭ, cărora istoria mică a vieţiĭ lor proprie le este maĭ momentósă de cât întrégă istoria universală. Roger pricepea din istorisire, cât de des o maĭ spusese bĕtrânul la cameradĭ de aĭ sĕĭ, saŭ cuĭ numaĭ voia să o asculte, cu ocasiunea umblăriĭ pe trotoare saŭ pe la prânḑurĭ în vre o ospĕtărie.

„Că óre agonisitu-mĭ-am ceva? Da! Domnule, eŭ tot de una am fost activ şi cruţătoriŭ, mult dacă maĭ beam când şi când câte vre un păhar dóuĕ de bere şi acésta o maĭ fac încă şi acum, se înţelege, după ce mĭ-am isprăvit lucrul. Dar scĭĭ DTa, aşa merge treaba când nu are omul noroc, şi eŭ unul nu am noroc, şi nu l'am avut nicĭ o dată. Şi ceĭ 15,000 de francĭ aĭ mieĭ, da 15,000, tótă agonisala mea, a rĕmas la Panama până la cel din urmă sou. Uniĭ zic, că n'ar fi trebuit să-mĭ depun baniĭ ast fel, ci ar fi trebuit să cumpĕr hârtiĭ sigure şi bune, carĭ ar fi adus ce-ĭ drept maĭ puţin, dar cu atât maĭ sigure ar fi fost. Înse, Dómne sfinte, aşa ceva póte face omul, dacă e bogat şi are multe hârtiĭ. Când aĭ înse puţin, atuncĭ vreĭ să tragĭ după baniĭ tĕĭ cât maĭ mult, şi aşa devĭĭ nepreсaut. N'am fost numaĭ eŭ, care a păţit aşa. Nu-ĭ drept? Dar acésta pe mine nu mĕ mângăe. Lucrul cel maĭ rĕŭ e, că m'a ajuns acésta la bĕtrâneţe, când credeam, că mĕ voiŭ puté pune la odihnă. Acum dar va să zică, éră trebue să mĕ pun pe lucru. . . . Câştig atâta, cât să trăesc, cât ajunge de pe o zi pe alta. Acésta tot aşa va merge, până ce se va puté."

„N'aĭ DTa familie?"

„Soţia mi mórtă deja de zece anĭ. Era cusătóre. Apoĭ am maĭ avut încă dóuĕ fete. Cea maĭ mare se măritase. Şi ea a murit. Era croitorésă. De cea alaltă nu vorbesc bucuros. Maĭ întâiŭ a fost florărésă. De zece anĭ nu am maĭ auḑit de ea, nicĭ nu maĭ sciŭ de maĭ trăesce."

„Aşa dar eştĭ singur de tot?"

„Singur, singurel, Domnule! Frumos nu e acésta, dar apoĭ, scĭĭ, n'am noroc. Sfinte Dómne, ce căldură! Poţĭ căpĕta insolaţiune!"

Şi sĕrmanul om ér îşĭ luă pălăria din cap şi-şĭ şterse fruntea din noŭ.

Într'acestea ajunse trăsura pe délul câmpielor eliseice şi coti în strada de Presbourg. Roger se uita în tóte părţile. Vedea cum în cumplita arşiţa a sóreluĭ o mulţime de ómenĭ activĭ unduléză pe stradă în sus şi în jos. Eraŭ comis, meseriaşĭ, oficialĭ, cu un cuvînt de aceia, carĭ peste vară trebue să rĕmână în Paris şi sînt necesitaţĭ a-şĭ împlini ocupaţiunea zilnică, orĭ ninge, orĭ îĭ frige arşiţa sóreluĭ din luna luĭ cuptoriŭ.

În „rue de Berri" trecură pe lângă un şir de lucrătorĭ, carĭ renovaŭ pardoséla de lemn. Cu cămaşa desfăcută, cu grumaḑiĭ şi braţele pline de funingine şi de sudorĭ lucraŭ şi acestia la munca lor ostenicIósă.

care nu se vedesce de cât în ura şi fanatismul cu care privesce şi trateză tot ce este catolic, orî *pare* a fi catolic.

Întroducerea *literilor latine* la poporul nostru nu s'a putut face, fără ca bisantinismul bisericiî orientale să nu se împotrivéscă. şi fără ca archiereiî ortodoxî să nu „afurisescă" nisuinţele nobile ale fiilor luminaţi aî bisericiî nóstre, carî nu făceaŭ de cât se scuture jugul pe care *Bulgariî* l'aŭ impus limbeî nóstre românescî, ca să acopere cu o haină străină şi „ortodoxă" originea latină a neamuluî românesc, origine ce-î reamintia de *Roma*.

Până la atâta merseră în ura şi fanatismul grecesc, infiltrat în biserica acésta, în cât numele nostru de glorie şi de vecinică mândrie să-l preschimbe în cuvînt urgisit de hulă: „*latină*", „*latină păgână*".

Ura acésta împedeca literile latine ca să-şi reocupe locul în oglinda sufletéscă a poporuluî românesc. Ura acésta le împedecă şi azî în Macedonia şi în Basarabia, unde Românul are a face cu ceî maî tipicî representanţî aî orientalismuluî: cu Greciî, Bulgariî şi Ruşii.

Întroducerea *călindariuluî gregorian* la poporul nostru se isbesce de aceea-şi pedecă. Se susţine maî cu drag un călindar greşit, care ne pune cu 13 zile maî târziŭ de cât întrégă lumea civilisată, numaî pentru că călindariul corectat este legat de numele unuî Papă. — Şi noî Româniî, carî ne lăudăm cu numele nostru, cu latinitatea nóstră, şi cu mama *Roma*, noî pretinşî civilisaţî şi civilisătorî, ţinem la ura acésta próstă, îndreptată în cele din urmă contra fiinţeî nóstre, şi ne angajem să susţinem causa obscurantismuluî fanatic faţă cu causa dréptă a cultureî celeî adevěrate.

În tocmaî este acum şi cu *Psaltichia*. Se face comóră sfîntă „naţională" din opera învechită a unor grecî orî Perşî. Se face chestie de dogmă dintr'o chestie secundară, neesenţială de formă. Aşa face cel puţin „sfîntul Sinod" al României, autoritatea supremă bisericéscă din regatul României.

Se schimbă chestiunea numaî pentru a o puté combate. Şi o combat numaî de témă de a nu fi cumva catolisaţî..!

Întru adevěr pe şubrede base trebue să stea biserica acésta, a căreî esistenţă ar puté fi ameninţată de nisce semne de scriere, de nisce note musicale, orî de nisce reforme calendaristice!

Dar n'aî ce face! Asta este firea bisericiî orientale de când s'a desfăcut de centrul adevěrat al bisericiî. Aşa a fost în trecut, aşa e acum. Este înse imposibil ca să maî dureze mult absurdă posiţie în care se găsesce românismul generos, luminat, dornic de adevěr şi progres — şi ţinênd totuşî la o aberaţiune care îl pune într'o lume de ideî contrară lumineî, contrară progresuluî, contrară întregeî luî fiinţe de popor latin şi dornic de viaţă. Imposibil să nu se observe. maî curênd orî maî târziŭ, că în viaţa nóstră a fost, este şi va fi o continuă anomalie faptul ţineriî la schisma grecéscă.

Incidentul caracteristic cu Psaltichia luî Musicescu o dovesce, în tocmaî cum o dovedesce întreg trecutul neamuluî românesc.

Episcopiile neunite. — Am spus-o şi noî, că la congresul naţional bisericesc, a fraţilor neuniţî, între altele s'a făcut din partea dluî Partenie Cosma o interpelare în causa renteî şcolilor de la Braşov, şi s'a hotărît înfiinţarea alor 3 episcopiî nóuě.

Se vede înse că mulţî, dintre fraţiî neuniţî sînt neîndestuliţî cu lucrurile congresuluî, şi cu deosebire ceî grupaţî în jurul „Tribuneî poporuluî" nicî nu tăinuiesc neîndestulirea acésta.

Maî mulţî fruntaşi aî bisericiî neunite, carî până acum s'aŭ rostit în ziare în causa noŭ înfiinţăndelor episcopiî — susţin că episcopiile vor rěmâné un pium desiderium — şi nu vor fi realisate nicî când.

În unul din numeriî din urmă a foiî de la Arad, dl Vasilie Goldiş, profesor la Braşov, publică un articol, în care se ocupă cu chestia episcopiilor.

Între altele scrie, că e curios lucru. că lipsa celor treî episcopiî, nu s'a simţit nicăirî în sinul poporuluî drept credincios, ci numaî în sinul consistoriuluî mitropolitan, pentru că poporul dacă ar fi simţit lipsa episcopiilor, ar fi petiţionat la congres. Zice maî de parte, că între împrejurările actuale, înfiinţarea celor treî episcopiî, pentru poporul românesc neunit, ar aduce *slăbire* nu întărire.

Nóuele mitropoliî ar avea să se înfiinţeze orî din baniî statuluî, orî din baniî episcopiilor esistente. În casul din urmă, în loc de treî episcopiî tarî — ar avea 6 episcopiî slabe.

În faptul că la casul înfiinţăriî episcopiilor, neuniţiî ar avea 6 prelaţî în Casa magnaţilor, autorul nu vede nicî un folos, *pentru că e convins că şederea episcopilor neuniţî în parlamentul ţěriî, nu este de nicî un folos.*

Ziarele magiare încă aŭ luat act despre decisiunea congresuluî în causa episcopiilor. Jancsó Benedek în un articol publicat în „Budapesti Hirlap" zice între altele, că guvernul nu are nimic în contra înfiinţăriî nóuělor episcopiî — din contră va contribui chiar şi din vistieria statuluî pentru acest scop măreţ şi binecuvîntat. Numaî cât înfiinţarea acestor episcopiî nóuě, nu se va putea face de cât cu *revisuirea statutuluî organic, care de alt fel vatěmă întogmirile bisericiî rěsăritene, fiind în contrazicere věditǎ cu Pravila, pentru că Şaguna a furişat în el instituţiunile şi spiritul protestantismuluî.*

Într'un colţ spoiaŭ nisce zidarî pe nisce schele un zid alb, a căruî lumină orbitóre le vătěma ochiî. Ceva maî de parte o bětrână încovoiată de anî trăgea o căruţă cu legumî.

Spectacolul acesta de muncă omenéscă, care la asemenea temperatură era o tortură. m'a putea deveni chiar periculósă, trecu pe dinaintea ochilor luî Roger. Din întîmplare el era numaî un spectator norocos. El se putea lipsi şi de atarî încordărî şi de pericolele împreunate cu acestea. Răzimat de perinele trăsureî trecu pe lângă acésta trudire, sigur, că acasă îl aştéptă un dejun gustos, beuturî recorite în apă şi o ţigară bună. după carî putea să-şî ţină „siesta" sa neconturbat.

Privirea la aceştî ómenî muncitorî ar trebui să pună pe cugete şi pe un om maî tare la inimă de cât pe Roger cel atât de bun. Cuvintele „egalitate şi frăţietate" staŭ săpate pe totindenea pe monumentele publice. Aŭ aceste numaî atâta însemnătate cât şi visurile? Póte că! Dar dacă nu póte ajunge omul la óre care ţintă, însémnă acésta, ca să nu încerce a se apropria batăr de ea? Nu este óre chiar datorinţa celor ce staŭ de asupra a da mână de ajutor sěracilor de desupt? A depărta uniî spinî pe lângă carî duce calea vieţiî lor?

Până când se ocupase Roger cu ast fel de sentimente filantropice, calul tropotise încetul cu încetul maî de parte şi în fine visitiul se opri înaintea caseî îndicate. Roger îşî scóse portmoneul. Voia să-î dea bravuluî bětrân un bacşiş mare. Dar óre era acésta tot. ce putea el face, ce trebuia să facă? El simţia la pept apěsarea lină a bancnotelor, ce le primise numaî acuma de la bancă. Ce să încépă cu acéstă sumă. care întîmplarea numaî aşa î-o aruncase în pólă? O parte din ea o va depune óre cum va. ér restul îl va întrebuinţa pentru óre care plăcere a sa şi a soţieî sale, póte că numaî pentru a-şî satisface un capriţiŭ costisitoriŭ, pentru ceva superfluŭ.

Şi atâţa ómenî, maî aşa zicênd maîoritatea lor abia aŭ cele maî necesarî pentru viéţă. Ceî maî tinerî se puteaŭ cel puţin mişca şi lucra. Dar ce să facă acest visitiŭ încovăîat de anî, carele devenise victima uneî fatalităţî atât de rele? Cât de mare era totuşî deosebirea între sórtea acestuî venerabil moşneag şi a sa!

Atarî cugete crucişaŭ ca un fulger mintea luî Roger şi o captivaŭ cu totul. El scia acum, ce are de făcut. Repede vîrî portmoneul. care îl avea deja în mânî, éră-şî în busunariŭ, scóse din vestă pachetul de bancnote şi întinse visitiuluî o notă de 1000 de francî.

„Aicî pentru trăsură. Păstréză-o întrégă, că te sciŭ, că n'aî banî!"

Bětrânul se uîtă uîmit la dînsul fără să-l înţelégă şi gângăvi: „Dar, Măria-Ta, graţióse Domnule!"

„Ci îe-o numaî, că ţ'o daŭ bucuros, din inimă!"

Visitiul se uîtă înlemnit la dînsul, roşi şi maî tare ca maî înainte şi întinse mâna tremurătóre după banî. De odată — fost-aŭ influenţa căldureî saŭ urmarea surprinderiî celeî marî — deveni roşu ca focul. apoî éră-şî palid ca mórtea, buzele-î se mişcaŭ, dar cuvintele i-se înecară în gâtlegiŭ. Sbiciul îî scăpă din mână şi el cădu cu braţele întinse. ca lovit.

„Visitiule — visitiule!"

Servitoriî atraşî de sgomot grăbiră şi îî steteră luî Roger în ajutor spre a aduce pe om éră-şî la viéţă. A fost dus într'o apotecă din apropiere dar tóte ostenelele a fost deşerte. Omul rěmase mort.

„După cum îmî spusese". povestea Roger unuî amic, „sermanul om era cu totul singur şi vrednic de interesare. Ceî 1000 de francî î-am dat sěracilor, mî-ar fi maî plăcut. dacă î-ar fi putut folosi el. Dar nu — stéua sa nenorocită î-a lucit până în momentul din urmă. Afară de acésta nu pot scăpa de sentimentul, că póte că eŭ am fost causa morţiî luî."

„Dară. nebunie," replica cel alalt, „sórele l'a ucis."

„Era întru adevěr cumplit de cald."

„Altmintrea când voiŭ maî da unuî visitiŭ 1000 de francî ca bacşiş, va trebui să ardă sórele cu mult maî tare, de acésta fiî sigur!"

Nicu.

Guvernul magiar îşî va ţine de datorinţă, a da mână de ajutor episcopilor neuniţi, pentru ca la revisuirea statutuluî organic, să-şî scape biserica din cătuşele protestantismuluî antirĕsăritean.

Bunăvoinţa acésta a guvernuluî i-a pus pe fraţiî neuniţî pe gândurî, şi póte chiar de aceea aşa ostentativ critică hotărîrea congresuluî, adusă de altcum în unanimitate.

Dacă e se credem celor ce se scriŭ în ziarele magiare, însuşî vicariul Vas. Mangra s'a declarat hotărît în potriva lor, zicênd că de o cam dată şcolile poporale ar trebui înfiinţate şi susţinute.

Gimnasul de la Abrud. — În afacerea acésta despre care am pomenit în primul din numĕrul trecut, primim din Abrud o lungă scrisóre, din care estragem câteva pasagiî semnificative: „Încă în vară magistratul oraşuluî Abrud a decis să róge pe Ministrul de culte pentru ridicarea unuî gimnas inferior de stat în Abrud, care fapt ar „promova cultura (?) nu numaî a Abruduluî, ci şi a juruluî sĕŭ.“ Acest decis încă atuncî în grabă s'a înaintat Ministeruluî de culte şi la „Emke“ în Cluş. Societatea din urmă a şi desbătut într'o şedinţă a comitetuluî sĕŭ afacerea ridicăriî gimnasiuluî în Abrud, aprobând idea . . . . .

În urmă magistratul amîntit stând şi în faţa acesteî *aprobărî* ce decide? Se róge pretura Roşieî, ca prin ordinul sĕŭ să dispună convocarea repreşentanţelor din comunele maî marî din jurul Abruduluî — ca Roşia, Buciumul ş. a. — şi în acele adunărî de representanţă să se supună deliberăriî planul Abrudenilor cu gimnasul de stat, tot o dată acele representanţe să alégă câte doî delegaţî, carî împreună cu aî Abruduluî să compună o deputaţie pe la Min. de culte etc. în causa despomenituluî gimnasiŭ. Zis, făcut! Aşa aŭ ajuns vestiţiî fiî a luî Horea şi Iancu într'o căldare cu Unguriî luî Hatvani!

Şi ce e de mirat? Că nu *acestia* pórtă vina! Româniî n'aŭ vrut se înţelégă cursa, ce li-se pune. Eî s'aŭ înhămat la carul peririî cu şi fără reserve.

Representanţa comuneî Bucium a cerut în conclusul sĕŭ gimnasiŭ „pe basa legiî despre naţionalităţî din 1868.“

În cât maî numĕră ceva şi acésta paravană próstă las să judece alţiî. Pe hârtie aşa s'a pus, dar încolo se zicea fără remuşcărî: „de nu vom adera ne dăm numaî un atestat al simplicităţiî nóstre“; „cultura n'are naţionalitate“; „ni-ar arăta cu degetul pe noî Româniî ceî proştî, carî ne ferim de sciinţă“: „scim, că românesc nu ne vor da, să primim din dóuĕ rele — a nu fi de loc orî a fi de stat — pe cel maî mic.“

Pot fi mândriî Abrudeniî, că cuvîntul lor nu numaî pe Româniî de acolo îî plécă, ci şi jurul!

Ér inteligenţa nóstră din Abrud ar fi trĕbuit să supună chestia din vorbă uneî desbaterî dacă nu în ziaristică, apoî cel puţin uneî conferinţe a cărturarilor din munţî.

N'aŭ făcut'o, deşi eî singurî puteaŭ sci de mişcare de la începutul eî. Să vede ce capitală a muntenitor e Abrudul! . . . . Cea maî crudă ironie!

Le maî trebuia şi ungurilor din Abrud se-şî adune câţî-va ómenî cu carte maî liberî, ca să fie Abrudul o nimica în sens strict pentru Românî. Vor avea acum! . . . “

Mult am dori ca chestiunea acésta să nu fie dată uităriî şi mereŭ să se ocupe cu ea ceî chemaţî, căcî, numaî indolenţiî nóstre e de a se atribui multe din greutăţile ce ni s'aŭ pus pe umerî. În vreme ce noî stăm în neactivitate, alţiî ne apucă pe dinainte şi cuceresc posiţiî, pe carî de loc saŭ fórte cu greu le maî putem recuceri. Aşteptăm de la inteliginţa destul de numĕrósă din Munţî, maî mult interes faţă de causele, carî pot se aivă urmărî desastróse pentru noî.

Ruşiî şi Greciî — Ruşiî aŭ înfiinţat în timpul maî noŭ o societate mare, cu scop de a lucra în Palestina, aranjând pelerinaje la locurile sfinte, edificând claustre, şcolî şi ospiţiî. Ast fel de societăţî esistă de maî de mult şi la alte popóră, numaî cât societatea rusésca urmăresce scopurî politice. Marele scop politic, pentru care societatea rusésca din Palestina este numaî un instrument, ni-i arată un scriitor rus, *Soloview,* care zice: Scopul Rusieî este să resólve chestiunea orientală. De aceea mohamedanismul trebue scos din Europa şi Asia mică. Sultanul trebue trimis la Mekka orî Medina. Acésta înşe e numaî o pregătire pentru restituirea unităţiî religióse a Orientuluî, lucru la care e chemat poporul rusesc, ca unicul purtător al ortodoxieî curate. Heghemonia patriarchatuluî grecesc din Constantinopol — zice Soloview — s'a învechit, şî-a trăit traiul. Protectoratul francez de asemenea a *trăit.* Ruşiî aŭ să se instăpânéscă în Palestina, asupra patriarchieî din Ierusalim, ca centru „al unităţiî religióse din Orient“ . . .

În calea planuluî rusesc staŭ Greciî. De aceea scriitorî ruşî, ca Lebedew, Uspenski, Sminow scriŭ grozăveniî despre decadenţa bisericeî greceşcî. Zic că alegerile de patriarch în Ierusalim se fac cu simonie. Ér clerul de rînd jefuesce pe credincioşî. „Aprópe că trebue să ne ruşinăm de comunitatea credinţeî cu Greciî“, — esclamă Soloview.

De la Braşov. — De câte va zile „Gazeta“ publică scirî neliniscitóre relative la scólele românescî. Din celea ce se pot ceti maî ales printre şire, apare că din causa moduluî resolviriî rentelor din Braşov sînt dóuĕ partide, carî sînt înverşunate una contra celeî alalte. Urmarea acestor încordărî e de o cam dată, că subsidiul de 400 cor. dat de bogata biserică de la Sf. Niculae pentru masa studenţilor, s'a subtras, şi că harnicul şi destoinicul director gimnasial Virgil Oniţ, a abzis din postul sĕŭ. Scirile acestea regretabile şi triste sîntem sigurî, că vor fi atins neplăcut pe toţî Românî de bine, şi ar fi fórte de dorit, ca cestiunile personale, să nu trécă marginile, făcênd să sufere instituţiunî de un interes public.

Noî şi Bulgariî.

(Continuare.)

Dar în Dacia, aceste prime radăcinî creştine s'aŭ maî întărit şi prin o admigrare română din sudul Dunăriî, urmată după aşeḑarea Slavilor şi Bulgarilor în ţerile dunărene ale peninsuleî balcanice, până atuncî locuite de populaţiune romanică. Fără a maî insista asupra aceste admigrărî, fórte probabilă din maî multe consideraţiunî istorice, ca şi linguistice, [1]) voiŭ să relevez aicî numaî că, după o interpretare maî de mult admisă în istoriografia nóstră, ea se află indicată şi în tradiţia cronoiceî anonime a ţeriî românescî. Voind să arete „de când aŭ descălecat pravoslavniciî creştinî“ în ţara românéscă, cronica nóstră spune că: „dintâiŭ Româniî carî s'aŭ despărţit de Romanî şi aŭ pribegit spre miază-nópte, trecênd apa Dunăriî, aŭ descălecat la Turnul-Severinuluî până la apa Oltuluî, alţiî în ţera Ungurésca pe apa Oltuluî şi pe apa Moreşuluî şi pe apa Tiseî, ajungênd şi până la Maramoreş.“ [2]) Prin alusia la despărţirea „pravoslavnicilor“ Românî de Romanî, tradiţia din cronica ţeriî românescî se atinge cu maî sus expusa tradiţie din cronica anonimă a Moldoveî. Şi una şi alta păstréză ast fel o vagă amintire despre vechile nóstre legăturî cu Roma, probabil maî mult cele bisericescî, întreţinute până în secolul IX, de cât cele politice, rupte maî de mult.

Este bine înteles că Româniî din nordul Dunăriî, la care mângâierea evangelieî venise de la fraţiî lor din miază-zi, aŭ rĕmas în óre carî legăturî bisericescî cu aceştia şi, prin dînşiî, cu biserica romană. Aceste legăturî vor fi continuat, întru cât ele maî puteaŭ fi întreţinute, şi după desfiinţarea episcopatelor romane din Illyricul latin prin invasiunea Slavilor şi Bulgarilor, părţî dependente apoî de archiepiscopatul de Thessalonic subordinat Romeî.

În aşa stare bisericéscă se afla, după cât putem vedea din indicile istorice adunate până acum, Româniî creştinî la miază-nópte şi la miază-zi de Dunăre, când se făcu încreştinarea Bulgarilor în anul 864.

Părerea greşită că Bulgariî aŭ fost creştinaţî de apostoliî Slavilor, Metodie şi Ciril, este acum definitiv înlăturată. Pe atuncî, aceştî misionarî creştinî din Thessalonic eraŭ în Moravia, unde fusese trimeşî în anul 862, la cererea duceluî morav Rastislav, spre a creştina pe Moravî. Creştinarea Bulgarilor este opera regeluî lor Boris (852—888), care primi creştinismul din motive politice şi sub influinţă byzantină. În urma unuî rĕsboiŭ cu Byzantiniî, el se boteză, împreună cu maî mulţî boierî aî sĕî, chiar în locul tratărilor de pace, pe la sfârşitul anuluî 864, şi primi ca creştin numele împĕratuluî Mihail, care asistă ca naş. Întors acasă, Boris impune poporuluî sĕŭ nóua lege şi oprimă cu forţa oposiţia păgână. [3])

În imperiul luî Boris există înse, ca populaţiunea supusă, şi creştinî vechî. Numaî cu patru anî înainte de creştinarea luî, am vĕzut că Moesia, Dacia (Aureliană) şi Dardania, ţerî cuprinse în imperiul bulgar, sînt arĕtate ca fiind bisericeşte dependente de Roma.

Probabil sub influenţa acestor vechî legăturî cu biserica romană ale creştinilor din imperiul bulgar, Boris trimete în vara anuluî 866, solî la papa Nicolae I. Soliî veniră la Roma spre a cere (în 106 întrebărî) instrucţiunî cum trebue să-şî întocmească

[1]) Argumentele pentru acéstă admigrare le-am expus în Convorbirî Literare XIX (1885), 424 squ. 590 squ. şi in Mittheilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 1887, Ergänzungsband II, 277 squ. Cf. Originile Principatelor Române, pag. 10 squ.

[2]) Ed. *Ioanid,* pag. I, cu care concordă şi tóte manuscriptele cunoscute ale cronoiceî.

[3]) *Golubinski,* op. cit. p. 22 squ. *Jirecek,* op. cit. p. 150 sub.

traiul ca creştinĭ, pe cum şi un patriarch pentru Bulgaria. Papa rĕspunse evasiv cu privire la numirea patriarchuluĭ, consimţind a trimete de o cam dată numaĭ episcopĭ carĭ să cerceteze starea lucrurilor în ţéră. El trimise, încă în acelaşĭ an, pe episcopiĭ Paul şi Formosus, cu maĭ mulţĭ preoţĭ şi cu cele necesare pentru cult, spre a organisa biserica bulgară. Episcopiĭ aduseră luĭ Boris şi o scrisóre a papeĭ cu instrucţiunile cerute. [1])

(Va urma).

Serbărĭ iubilare.

Vocĭ de pressă.

În numĕrul ultim al valoróseĭ „Nóua revistă română" din Bucurescĭ cetim următórele apreţierĭ asupra iubileuluĭ ducentenar al s. Unirĭ, publicate în fruntea suplimentuluĭ I:

Iubileul de 200 anĭ al bisericiĭ unite. Româniĭ uniţĭ de peste munţĭ aŭ sĕrbătorit în Blaş la 6—7 Septembre iubileul de 200 de anĭ al bisericeĭ lor. Urmările bune ale UniriĬ nimenĭ nu le póte nega. Dacă nu era Unirea de la 1700, atuncĭ ardeleniĭ prea uşor se puteaŭ perde în biserica ungurilor calvinĭ, saŭ civilisaţia lor era înapoiată cel puţin cu un secol. Prin biserica unită s'a introdus şcóla la româniĭ de peste munţĭ, prin ea s'a început şi cultul naţionalismuluĭ. Prin ea s'aŭ deschis tinerilor românĭ şcolile apusuluĭ civilisat, şcolile VieneĬ şi ale Romeĭ. În Roma tineriĭ ardelenĭ învĕţând a cunósce trecutul şi originea poporuluĭ nostru, la reîntórcerea în patrie, însufleţiţĭ de monumentele vremilor gloriόse ale Romeĭ, se hotăreaŭ să fie apostoliĭ neamuluĭ lor oropsit şi întunecat. Reîntorşĭ în patrie aŭ fost adevăraţĭ apostolĭ aĭ şcóleĭ şi cultureĭ naţionale. Este adevĕrat, că Unirea a făcut din veacul al 8-lea un veac de crîncene lupte confesionale pentru româniĭ de peste munţĭ; un veac de lupte, carĭ nu aŭ adus mórte ci viéţă, cristalisând dóuĕ confesiunĭ, carĭ bine e să trăiéscă luptând ambele cu aceeaşĭ căldură pentru idealul comun. Veleităţile pe chestia confesională ce încep a transpira din noŭ, în vremile din urmă, nu aduc serviciŭ niciĭ uneia din cele dóuĕ bisericĭ ale românilor ardelenĭ, ci numaĭ duşmanilor şi aceste veleităţĭ nu le putem atribui confesiunilor, ci singuraticilor credincioşĭ, carĭ nu-şĭ pricep chemarea, nu înţeleg spiritul şi lipsele timpuluĭ.

Serbările din Blaş aranjate în amintirea UniriĬ de la 1700, aŭ fost împunătóre fiind de faţă pe lângă mitropolit şi ceĭ treĭ episcopĭ, tot ce are maĭ distins clerul unit. A fost variat programul acestor serbărĭ, dar însemnătatea lor practică o constitue *sinodul provincial*, ce s'a ţinut cu ocasia acésta. Hotărîrile acestuĭ sinod provincial — care este al III-lea al bisericiĭ unite — nu sînt cunoscute până acuma; considerând împrejurările grave, în carĭ trăiesce biserica unită; considerând că şi în cele dóuĕ sinóde de maĭ înainte s'aŭ adus hotărîrĭ de cea maĭ mare valóre pentru şcólă şi biserică, putem crede că marĭ şi patriotice sînt hotărîrile şi ale acestuĭ sinod provincial.

[1]) Vita Nicolai I. *Migne,* Patr. lat. CXXVIII, 1374. Nicolai papae I epistolae et decreta, ibid. CXIX, 978 squ. 1016 squ. *Jaffé* I, 360.

Revistă politică.

Afacerĭ interne. Marţĭ s'a început în dietă discuţia asupra proiectuluĭ despre inarticularea căsătorieĭ moştenitoruluĭ de tron.

După cum am vestit deja, cu mult înainte, Kossutiştiĭ aŭ luat posiţie contra proiectuluĭ. Cel dintâiŭ a vorbit însuşĭ Kossuth Fer. declarând în numele partiduluĭ, că nu votéză proiectul ne recunoscênd căsătoriĭ morganatice; după legile ungare nu esistă de cât soţie legitimă, şi ast fel moştenitorul nu póte să renunţe la drepturile soţiĭ respective copiilor seĭ.

Nu încape îndoială, că magiariĭ se însinuă prin discusiunile acestea, în bunăvoinţa viitóreĭ regine, vrĕnd sà-ĭ stórcă legitimitatea la moştenirea tronuluĭ.

Actuala sesiune a dieteĭ se va închide în curund. Maĭ e de desbătut numaĭ bugetul, şi sesiunea se va închide, începĕndu-se a cincea şi ultima.

Germania. În şedinţa din urmă a consiliuluĭ federal noul cancelar şi-a desfăşurat programul.

Bülow a zis că el vede tăria imperiuluĭ în buna înţelegere dintre guvernele statelor federale. Se va nisui decĭ să susţină acéstă încredere, şi va merge pe calea arĕtată de primul sĕŭ antecesor Bismarck.

Representanţiĭ statelor federale, ĭ-aŭ promis succursul lor, esprimându-ĭ deplină încredere.

România. Ziarele din România ne aduc ştirea, despre nelinişteа ce domneşte acolo între popor.

E vorbă de aplicarea nouluĭ imposit pe ţuică (5 banĭ de grad). Poporul în celea maĭ multe locurĭ se opune cu înverşunare agenţilor fiscalĭ, esmişĭ pentru incasarea taxelor. În comuna Buda din judeţul Rîmniculuĭ-Sărat, a trebuit să iasă la faţa loculuĭ miliţia şi gendarmeria.

Poporul infuriat ĭ-a atăcat şi pe aceştia. Căpitanul trupeĭ a fost rănit greŭ de resvrătiţĭ, la ce ostaşiĭ aŭ puşcat în mulţime. Vre o 7—8 ţĕranĭ aŭ căzut morţĭ, şi mulţĭ sînt răniţĭ. Tulburările continuă şi sînt generale.

Bulgaria. Sobrania BulgarieĬ a fost deschisă în 28 Octobre. În mesagiul de deschidere, principele Ferdinand constată că raporturile cu cele alalte state sînt bune.

Cu privire la conflictul dintre România şi Bulgaria, mesagiul de tron îşĭ esprimă nădejdea, că în curând i se va pune capĕt prin loialitatea şi înţelepciunea guvernuluĭ bulgar.

Transvaal. Bătrânul Krüger preşedintele Transvaaluluĭ, a plecat pe la curţile europene ca să céră intervenirea capetelor incoronate pentru încheierea păciĭ. Buriĭ înse nu sînt încă învinşĭ. Eĭ cutrieră şi acum în cete marĭ munţiĭ Transvaaluluĭ, şi zilnic sosesc ştirĭ despre ciocnirĭ sângeróse între burĭ şi englesĭ, în carĭ englesiĭ sufer pierderĭ marĭ.

Se afirmă că buriĭ aŭ încă sub arme ca la 15,000 ostaşĭ. Pe când Krüger a plecat spre Europa, Anglia spre aşĭ indica punctul eĭ de vedere, a proclamat anectarea Transvaaluluĭ, la Anglia.

China. Încurcăturile în China continuă. Ambasadoriĭ puterilor din Peking pretind pedepsirea cu mórte a tuturor acelora, carĭ aŭ figurat ca şefĭ aĭ rĕscóleĭ. Între aceştia sînt mulţĭ din familiĭ princiare.

De alt cum pertractările de pace continuă. Ziarele chineze, comunică până şi condiţiunile păciĭ carĭ ar fi: Despăgubire de 4 milióne. Vămile pentru tea se fie manipulete de străinĭ. Principele Tuan se fie osîndit la închisóre pe viaţă. Împĕratul să se reîntórcă la Peking. Oprirea inportuluĭ de arme pentru China, şi drept de domiciliare pentru streinĭ în întreg imperiul. Se afirmă că Li-Hung-Ciang ar fi declarat condiţiile acestea de acceptabile.

Rusia şi Franţa încă nu s'aŭ rostit referitor la convenţia Anglo-germână.

Corespondinţe.

Urmările legilor poreclite politico-bisericescĭ.

Din Mărginime 20 Oct. 1900.

Când s'aŭ făurit acestea nefericite legĭ, mare parte din confesiunile, carĭ formézǎ popórele ţĕriĭ nóstre, aŭ fost lovite în cel maĭ scump simţĕmînt religioso-moral, basa fie căruĭ stat doritor de a fi mare şi puternic.

Strigatul nostru de durere şi îngrijorare pentru viitor, atuncĭ n'a fost băgat în samă de părinţiĭ patrieĭ, de bărbaţiĭ modernĭ, carĭ aŭ voit a ciopli (sua verba) şi instituţiunile luĭ Dumnezeŭ-omul, sfintele taine, căcĭ prea învechite li-se păreaŭ acestea pentru statul modern jidovit: Ungaria apostolică cu patronul eĭ sfîntă feciόră Maria!

Eĭ şi-aŭ ajuns scopul, căcĭ într'adevĕr Ungaria este şi va deveni din ce în ce tot maĭ modernă în invenţiunĭ de pĕcate nóuĕ şi îngrozitóre.

Vaĭ înse, de acel stat, unde fel şi fel de pĕcate prind rădăcină şi rod la inima poporuluĭ, căcĭ prin acésta se slăbesce fundamentul moral, pe carele trebue să fie zidit întreg edificiul statuluĭ.

Ast fel de legĭ pot fi bune pentru ţĕrĭ maĭ civilisate cu popóre, carĭ staŭ la un nivel de cultură maĭ înalt, nu înse pentru ţera nóstră, care lasă încă mult de dorit în multe privinţe . . . .

Până la anul 1895 — cifră nefastă pe paginile istorieĭ ţĕriĭ nóstre — cuvintele de pe amvon şi din convorbirile de tóte zilele ale preotuluĭ cu credincioşiĭ sĕĭ, chiar şi dojenitóre să fi fost, eraŭ ascultate cu drag şi rĕul unora se îndrepta orĭ împedeca de a deveni epidemic pentru mulţime. Azĭ înse, vorbele păstoriuluĭ sufletesc — fie acestea cât de dulcĭ şi puternice aŭ devenit „glasul celuĭ ce strigă în pustie," nu să maĭ leagă, căcĭ „noĭ lege avem — zice poporul — şi

legea nóstră ne permite ca să ne jertfim moralul şi numele bun pe altarul plăcerilor sensualĭ şi bunurilor vremelnice.“

Da, convieţuirile ilegale şi concubinatele s'aŭ înmulţit şi se înmulţesc pe zi ce mergem, căcĭ cuvintele servitoruluĭ altaruluĭ nu maĭ folosesc, éră puterea organelor politice, chemată şi rugată a nume a face ordine, se arată nepăsătóre saŭ chiar neputinciósă, şi urmarea e: bărbaţĭ, capĭ de familiă îşĭ alungă pe strade femeile lor, carĭ cu un copilaş de mână şi altul în braţe, de frica bătăilor şi tiranisărilor apucă lumea în cap, muncind din greŭ, pentru amara bucătură de mâne saŭ chiar trăind şi ea maĭ apoĭ după dorinţele lumiĭ, ca păcătósă între păcătoşĭ, îşĭ uită de copiĭ şi Dumnezeŭ, ca şi bărbatul eĭ, carele deja a doua zi, vieţuesce cu alta spre scandalul semenilor sĕĭ.

Saŭ femeia îşĭ părăsesce bărbatul sĕŭ fără inimă şi lăsând pe vatra caseĭ copilaşiĭ mititeĭ, se duce la cel maĭ tare, unde fără ruşine de ómenĭ şi frică de Dumnezeŭ, trăesc în vĕzul tuturor ca bărbat şi femeie!

Vaĭ de ast fel de familiĭ, vaĭ şi amar de ast fel de copiĭ cu o aşa crescere! Aci nu maĭ ajută nuiéua învĕţătoruluĭ nicĭ cuvintele blânde ale preotuluĭ!

Şi ce se zicem despre mulţimea astor fel de casurĭ ivite între junĭ şi fecióre? Trist tabloŭ pentru un şi maĭ trist viitor al patrieĭ nóstre!

Ér isvorul tuturor acestor rele sînt căsătoriile încheiate numaĭ înaintea matriculantelui civil, carĭ încă se înmulţesc din zi în zi. Şi să-mĭ spună cineva: maĭ póte fi vorba în sinul astor fel de familiĭ de religiositate şi moral, când atât de puţin pond se pune pe sfinţenia actuluĭ religios, saŭ nu se pune de loc?!

Voit'aŭ ceĭ puternicĭ a deslipi şi înstrăina pe popor de către preot-conducătoriul sĕŭ natural, mângăitoriul în năcasurile lor celea multe şi de multe feliurĭ — „batevoiŭ păstoriul şi să vor risipi oile turmeĭ.“

Î-aŭ micşorat păstoriuluĭ sufletesc puterea şi atracţiunea magnetică de până acum a cuvintelor luĭ, aŭ bătut păstoriul şi turma fuge—fuge de staulul sfînt, de biserică, căcĭ teamă îĭ este de moral, religiositate şi principiile mântuitóre!

Óre nu acolo, unde şĭ-aŭ aflat nascerea, unde s'aŭ faurit fĕtul acestor rele, isvórele atâtor pĕcate desastruóse, să póte el şi înăduşi, sugruma?

Noĭ le vom sta într'ajutor tuturor celor carĭ doresc acésta serios!

Videant consules!

Frate mic.

NOUTĂŢĬ.

Din Archidiecesă. Rsmul Dn. canonic *Dr. Augustin Bunea* a fost numit president la Tribunalul matrimonial pentru Archidiecesă şi Director la Reuniunea archid. de asigurare contra incendiuluĭ.

Scirĭ personale. *Dr. Valer Morariu,* cand. de adv. în Arad a depus în 24, 25, şi 26 Octobre censura de adv. la tabla regéscă din M. Oşorheiŭ „summa cum laude.“

Un prelat generos. Archiepiscopul Samassa din Agria, a dăruit fonduluĭ de pensiune a preoţilor sĕĭ suma de 10 miĭ coróne, ér reuniuniĭ femeilor din com. Heves ér 10 miĭ pentru susţinerea orfanotrofiuluĭ.

Sfinţire de biserică. Am primit: Învitare la Sfinţirea bisericiĭ gr. cat. din Valdhid carea se va sĕrba în ziua de 4 Novembre st. n. prin Reverendissimul Domn Dr. Vasile Hossu canonic mitropolitan ca delegat al Escelenţieĭ Sale Domnuluĭ Dr. Victor Mihályi de Apşa Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia. Tot atuncĭ tinerimea din loc va aranja o producţiune teatrală. Se vor preda piesele: „Şedătóre de la sate“ de T. Borza şi „Vistavoiul Marcu“, de T. Alexi. Venitul curat va fi pentru biserică.

Serbările din Borşa. Frumósele serbărĭ aranjate în Borşa, cu ocasiunea sfinţiriĭ bisericiĭ celeĭ nóuĕ, aŭ succes peste aşteptare. Actul sfinţiriĭ l'a îndeplinit canonicul *Ioan Georgiŭ,* ca delegat al Escelenţiĭ Sale Dluĭ Episcop Szabo. A asistat vicariul Şimleuluĭ *Alimpiŭ Barbulovicĭ,* protop. *Lemenyi,* amîndoĭ foştĭ preoţĭ în Borşa, şi mulţĭ alţĭ preoţĭ din împrejurime. Cuvîntul de adio la despărţirea de vechia biserică, l-a rostit vicariul Barbulovicĭ, ér cuvîntarea festivă dl canonic Georgiŭ. La banchet s'aŭ ţinut frumóse vorbirĭ. Se relevéză cuvîntul spus de dl adv. Isac, patronul serbăriĭ. Sara s'a produs chorul ţĕranilor, ér universitariĭ din Cluş aŭ dat un bine succes concert. A urmat petrecere cu danţ. — Numĕrul celor ce aŭ luat parte la sfinţirea bisericeĭ se urcă la dóuĕ miĭ. Frumósa biserică costă 20. miĭ fl. Idea zidiriĭ a fost dată de Rsm. Barbulovicĭ, prot. Leményi a adunat fondurile necesare, ér actualul paroch Bochiş, a terminat'o. Cu multă laudă se pomenesce numele dluĭ Bochiş, care însuşĭ a zugrăvit biserica, lucrând gratuit un an de zile. Asemenea merită recunoscinţă dl br. Bánffy Ernö, care a dat materialul necesar şi a cumpĕrat şi dóuĕ clopote. — *Coresp.*

Reuniunea Femeilor române din Blaş şi-aŭ ţinut Duminecă d. a. a 20. adunare generală, care a fost binişor cercetată. În cuvîntul de deschidere Dna Presidentă vorbesce despre curentul pentru emanciparea femeilor. E contra emancipăriĭ moderne şi constată că cercul de activitate al femeiĭ e frumos precisat de legea creştină, şi că numaĭ în spirit creştinesc lucrând, póte fi femeia folositóre societăţiĭ. S'a raportat apoĭ despre activitatea reuniuniĭ, despre manipularea celor dóuĕ fundaţiunĭ ce se administréză de reuniune şi s'a presentat proiectul de buget pe an. viitor. Însĕmnăm, că de present reuniunea are 124 membriĭ, din carĭ mulţĭ is în restanţă cu taxele; f. Vlassa are un capital de 557·26 cor. şi a distribuit premiĭ elevelor de la şcóla de fete 24 c. — f. Negruţ, are avere 849·78 c. şi a dat copilelor sĕrace în cărţĭ şi material pentru lucru de mână 41·07 c. Proiectul de buget prevede şi pe viitor 400 c. ajutor elevelor şcoliĭ din Blaş. Comisia de înscriere a incassat Cor. 130. membriĭ noĭ s'aŭ înscris Dna Sabina Popescu din Reghin cu taxa de 40 c. şi dl Dr. Iuliŭ Maniŭ cu 60 c. ér membriĭ ajutătorĭ dniĭ Emil Sabo şi Aurel Ciato. — Pentru distragerea membrilor sĕĭ în lungile serĭ de iarnă, reuniunea împreună cu Casina, va relua firul Seratelor literarĭ. De încheiere însemnăm că averea aceste reuniunĭ folositóre e aprópe de 9000 cor.

De la Reuniunea femeilor române din Mediaş. După raportul înaintat adunăriĭ generale din 2 Sept. 1900. averea reuniuniĭ a fost de: 1. numĕrar c. 3030. 92 fil. 2 În obligaţiunĭ şi cambiĭ c. 13623. 4. fil. 3. Starea depuneriĭ la institutul „Albina“ c. 96. 4. Mobiliar în valóre de c. 210. 5. acţiĭ Concordia c. 408. 6. Spese restit c. 52. total cor. 17.419. 96 fil.

Congregaţia de tómnă a comitatuluĭ nostru ţinută Marţa trecută, a fost slab cercetată. Românĭ aŭ fost puţinĭ, maĭ mulţĭ din Blaş. S'aŭ discutat maĭ ales afacerĭ administrative şi de puţin interes. Din celea hotărîte, amintim decisiunea unanimă de a respinge invitarea, ca baniĭ orfanilor să se depună la „Hitelszövetkezet“ din Pesta şi ordinarea nóuĕlor alegerĭ pe 28 Nov. pentru locurile vacante de membriĭ în congregaţie. Sînt cincĭ locurĭ vacante, în cercul Abrud, Aiud, Alba-Iulia, Ighiŭ şi Uióra. Din raportul despre edificarea caseĭ comitatuluĭ însĕmnăm, că edificarea e terminată şi întrégă zidirea costă aprópe 140 miĭ fl. În comitetul permanent, în locul Rsm. Ioan M. Moldovan, care a abzis, s'a ales Rsmul Dr Vas. Hossu. Adunarea s'a terminat la órele 2 d. a.

Mare nenorocire se vestesce din America. În New-York a esplodat fabrica chemică, omorînd 200 de lucrătorĭ sub ruinele sale.

Necrolog. † *Alesandru Velican* advocat, subjude reg. în pensiune, membru în direcţiunea institutuluĭ „Iulia“, membru ordinar al Asociaţiuneĭ pentru literatura şi cultura poporuluĭ român etc. după un morb scurt împărtăşit cu sfintele taine şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatoriuluĭ Dumineca la órele ½3 a. m. în anul 62 al vieţiĭ şi al 27 al fericiteĭ sale căsătoriĭ. La înmormîntarea regretatuluĭ advocat a luat parte un numĕros şi distins public. A servit Rsmul canonic Dr Vasile Hossu asistat de protop. Micu, parochul Luca şi diaconiĭ preoţĭ A. C. Domşa şi Ioach. Totoian.

În vecĭ amintirea luĭ!

Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporuluĭ român.

Lista trageriĭ la sorţĭ
a
LOTERIEĬ CASEĬ NAŢIONALE.

7/20 Octobre 1900.

(Câştigurile se vor ridica cel mult până la 20 Decembre 1900).

Aŭ câştigat obiecte în valóre de:

10.000 coróne: Nr. 28621.

3.000 coróne: Nr. 2558.

Câte 1.000 coróne: Nriĭ 13705 93605.

Câte 500 coróne: Nriĭ 3381 15236 35321 60579 67693

Câte 200 coróne: Nriĭ 5798 8645 11819 27760 41385 43617 44147 66283 86509 87983.

Câte 100 coróne: Nriĭ 4386 4929 9868 23790 35856 40744 46851 64713 95542 97029.

Câte 75 coróne: Nriĭ 2174 23188 43474 46350 52206 53185 54016 59396 62146 62966 64660 65354 66750 66971 74184 82361 85055 92543 94478 99150.

Câte 50 coróne: Nriĭ 7334 11651 12079 12203 14482 17389 17658 30667 33488 36780 37560 42430 46959 57986 76252 79079 85996 90044 93732 99376.

Câte 20 coróne: Nriĭ 429 2439 2879 5278 6411 7183 13952 14097 15361 22820 23867 25001 26027 28877 28998 32690 39516 43064 43178 52285 54593 55388 58755 59114 60371 60899 64111 65217 67817 67854 68055 69009 72351 73768 78683 83757 86061 86103 87375 89357 89735 90399 91222 91530 92106 93026 94811 98611 99461 99730.

Câte 10 coróne: Nriĭ 12 2040 2102 2913 5318 5394 6468 7046 7118 7132 8383 8970 9420 9680 11012 12735 12748 13579 13931 14108 14307 15816 22277 23599 23882 23948 24554 24563 25084 25522 26015 26808 27662 28316 28926 32519 32901 36241 36556 38673 39490 39828 42386 42458 42681 42917 42970 43118 43313 44443 44541 45900 47677 48661 49671 50068 50484 54039 55456 55978 58589 60143 63973 64895 65736 66397 67528 69332 69769 70675 73491 73693 74804 75182 76362 76498 77741 78131 79238 79525 80793 81566 82045 82087 82203 82535 83395 84631 85848 88040 90869 93701 94006 94762 97203 97299 97314 97391 97923 99310.

Biroul Loterieĭ.

PARTE SCIINŢIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

IX.

(Continuare.)

Cine să nu fi audit de acea scenă admirabilă, când episcopul Ambrosie a oprit în uşa catedraleĭ pe împĕratul *Teodosie*, mângit de sângele Tessalonicenilor? Împĕratul de alt cum era demn de episcopul, şi faptele ambilor, una ca şi alta de frumóse — vor rĕmâné în etern neuitate, trecênd ca o brázdă lungă de onóre în decursul secolilor. De altcum orĭ şi câtă putere aŭ avut atuncĭ cuvintele luĭ, el a pronunţat şi altă dată nisce cuvinte, carĭ şi maĭ mult aŭ servit spre mărirea luĭ Dumnezeŭ.

Să întrăm în locuinţa sfîntuluĭ episcop. Să urmăm pe tinĕrul, care chiar acum întră la episcopul. Să ascultăm cuvintele, ce rĕsuna blând de pe buzele luĭ Ambrosie. Acestea sînt cuvintele, carĭ aŭ *făcut* pe sfîntul Augustin, — acestea aŭ dat bisericiĭ pe cel maĭ mare dintre *Doctoriĭ* eĭ.

Lucrul cel dintâiŭ al luĭ Augustin în Milan a fost, visita la s. Ambrosie. Era dátor cu acéstă visită fiind că era chemat la un oficiŭ public în acelaşĭ oraş cu episcopul. De altă parte şi o atragere maĭ înaltă îl conducea la el. „E ceva tare momentos pentru un tinĕr“ — zice un scriitor înţelept — „visita primă la bărbaţĭ, carĭ sînt maĭ bĕtrânĭ de cât el, carĭ i-aŭ premers în viéţă, cu deosebire dacă la pragul caseĭ acelora străjuesce mărirea. [1]) D'apoĭ dacă cu mărirea se maĭ împreună şi sfinţenia vieţiĭ: douĕ *aureole* de odată! [2])

„Sosind în Milan — scrie Augustin — cercetaĭ pe episcopul Ambrosie, pe şerbitorul tĕŭ zelos, al căruĭ renume a umplut întreg pămîntul. Orb fiind eŭ. Tu m'aĭ condus la el, Dómne, ca el să-mĭ deschidă ochiĭ şi să mĕ conducă la Tine. Ca şi un părinte bun m'a primit acest bărbat venerabil; cu o iubire démnă de un episcop a binevoit a-mĭ zice, că se bucură de venirea mea în Milan. — Din ziua acésta îl iubiam, ce e drept la început nu ca pe cel ce predică adevĕrul Tĕŭ, pentru că de adevĕr desperasem a-l maĭ afla în biserica Ta, ci îl iubiam ca pe un binevoitor al meŭ.“ [3])

După ce îl visită pe Ambrosie la el acasă, doria să-l audă şi în public. Episcopul predica în duminecĭ poporuluĭ. Esplica sfînta scriptură cu o simplicitate nobilă, evitând disputele, ér coloritul scienţific îl — înlocuia cu esemple ingeniose şi fine, prin carĭ chiar şi cele maĭ grele şi întunecóse locurĭ din sfînta scriptură le chiarifica. Nimic nu se nimeria aşa de bine cu inima rănită şi bolnavă a luĭ Augustin, ca şi aceste cuvinte atât de blânde, nobile, plăcute şi măreţe; gustându-le frumseţa şi farmecul nesfîrşit, nu cugeta, ba nicĭ prin minte nu-ĭ trecea, că nisce cuvinte atât de moĭ se producă rane atât de adâncĭ în suflet.

[1]) Părintele Lacordaire, în: Notice sur Frédéric Ozanam.

[2]) Confess. c. V. c. 13.

[3]) Visita luĭ Augustin la episcopul Ambrosie, cel sfînt şi renumit; liniştea blândă a unuia şi agitaţia turburată a celuĭ alalt; acéstă stea ce stă să apună în lumină, şi cealaltă stea cu mult maĭ mare, care încă n'a rĕsărit de tot din umbră — e o scenă dintre cele maĭ uĭmitóre, şi solemnele şi mĭ-ar place să o vĕd tractată de penelul unuĭ mare artist.

Abia ascultase înse pe Ambrosie şi observă deja, că rana inimeĭ sale se mărise. Îndoielile, ce maĭ avea cu privire la manicheism dispărură. Şi cele din urmă rĕmăşiţe ale acesteĭ credinţe se şterseră din sufletul luĭ. Observa deşertaţiunea credinţeĭ sale de până acĭ, şi fiind tot de una convins, fără de a fi cercetat vre odată, — că adevĕrul nu-ĭ în biserica catolică, despera de a-l maĭ puté afla undeva.

Dar ce să facă acum? Să despreţuiéscă tóte învĕţăturile? Să nu maĭ se ocupe de *fond*, numaĭ de *forma* esternă, de stil, colorit, de artă? — Numaĭ în aceste maĭ credea.

„Ĕtă unde am ajuns! — zice Augustin — m'am rostogolit în cel maĭ afund abis: în abisul desperăriĭ de adevĕr. Mĕ îndoiam de tóte şi nu credeam să maĭ poţ afla calea vieţiĭ.“ [1]) „Numaĭ modul de predare al vorbiriĭor mĕ interesa ér cu conţinutul nu-mĭ băteam capul, ba îl despreţuiam.“ [2]) „Nimic nu mĕ maĭ mişca, de cât arta oratorică — unica iubire, ce trăia în sufletul meŭ, printre ruinele celor alalte iubirĭ.“ [3]) Cu un cuvînt Augustin era pe acĭ să devină un sofist, un „bun de gură“, un vînătoriŭ de antitese, de frase şi vorbe góle.

Aşa dară nu numaĭ sufletul şi consciinţa, ci chiar şi mintea, şi geniul, îĭ era în pericol sigur.

Chiar atuncĭ sosi Monica. Din împrejurările, pe carĭ le amintirăm maĭ înainte uşor ne putem închipui, că cum a putut fi întâlnirea unuĭ atare fiu cu o atare mamă. Omul nicĭ când nu simţesce aşa de bine afecţiunile curate şi profunde ale legăturilor familiarĭ, ca şi când e în nĕcaz şi supĕrare. Augustin era nĕcăjit. Monica supĕrată. Celea douĕ suflete se uniră într'o îmbrăţoşare lungă — şi lacrimile lor se contopiră. Când putură grăi, Augustin se grăbi să mângăie pe mamă-sa, spunĕndu-ĭ că el numaĭ e maniche: fiind că plângênd, Monica de sigur a aruncat privirĭ lungĭ şi îngrijorate asupra fiuluĭ sĕŭ. . . . .

Augustin cugeta, că la vestea acésta mamă-sa va trăsări de bucurie.

Dar nu fu aşa!

Monica nu se párea nicĭ surprinsă, nicĭ fericită.

Nu surprinsă, pentru că de ce să se fi surprins? Că Augustin nu a aruncat ancora într'un loc aşa năsipos şi nestătornic pe cum era miserabila eresie a luĭ Manes? La acésta Monica se aştepta de mult. Nu fericită, pentru că ea nu se îndestulia cu atâta, că fiul sĕŭ nu maĭ ţine la învĕţăturile cele false; ea spera maĭ mult de la lacrimile sale. Dorinţa eĭ era, ca Augustin să devină creştin catolic, piŭ şi zelos; de acestea avea lipsă şi Augustin, şi ea era ca sigură, că acestea se vor şi întîmpla. Ast fel că îĭ spuse şi luĭ Augustin, că vrea şi tare doresce să se facă catolic, — şi unindu-şĭ în suflet presimţirile de mamă şi prevederile sigure de sfîntă, îl asigura tare şi de repeţite orĭ, că înainte de a murĭ ea îl va vedé convertit la adevĕr. Augustin clătina din cap, dar nu rĕspunse de cât prin un suris amar. — Îndoindu-se de tóte şi desperând de adevĕr el se decise, după cum amintirăm a nu se maĭ ocupa cu cestiunĭ scienţificedoctrinalĭ. [4])

În inima Moniceĭ înse chiar acésta aduse speranţa.

Cu mult maĭ bine îşĭ cunóscea ea fiul, de cât să crédă, că o ast fel de golătate i-ar puté umplé inima. Scia bine, că Augustin e făcut pentru a *crede* şi a *iubi*.

[1]) Confess. l. II. c. 1. c. 2.

[2]) Confess. l. V. c. 13.

[3]) Confess. l. V. c. 14.

[4]) Confess. l. VI. c. 1.

Şi vĕdêndu-l ast fel aruncat în prăpastia scepticismuluĭ ca şi într'un naufragiŭ pe mare, fără nicĭ o scândură de scăpare, ea înţelese că a sosit începutul criseĭ celeĭ marĭ şi că după ce îl va fi aruncat pe un scurt timp în cele maĭ marĭ strimtorĭ — chiar acésta crisă îl va conduce érăşĭ la calea vieţiĭ. Mângăiată ast fel, dar tremurând încă, se decise a nu pierde nicĭ o clipită şi a-şĭ duplica rugăciunile, sacrificiile zelul cel piŭ şi sfînt — ca Dumnezeŭ să scurteze acest moment îngrozitoriŭ şi să grăbéscă ziua întórceriĭ fiuluĭ sĕŭ. [1])

De aceea, după îmbrăţoşarea fiuluĭ sĕŭ, primul eĭ cuget fu să cerceteze pe s. Ambrosie. Scia deja, că el a aruncat pe Augustin în acésta crisă. Se grăbia decĭ să-ĭ mulţăméscă pentru acésta, să vadă ce cugetă el despre Augustin, să-ĭ concrédă luĭ neliniştirile, temerile, presimţirile şi speranţele sale, şi să-l róge şi maĭ mult încă de cât pe bĕtrânul episcop din Thagasta, ca să se pună în relaţiunĭ cât se póte de intime cu fiul eĭ, ca sufletul Augustinuluĭ sĕŭ să-l încreştineze cât maĭ de grabă.

Ambrosie pĕtruns de bucurie primi pe Monica. Nu se putea sătura de a privi la mama, pe faţa căreia iubirea luĭ Dumnezeŭ şi grigea pentru copilul sĕŭ rătăcit făcură brezde aşa de venerabile. Aşa şi-a imprimat-o în suflet în cât maĭ mult nu o putu uĭta. De câte orĭ se întîlnia cu Augustin tot de una îl felicita pentru că Dumnezeŭ l-a dăruit cu o aşa mamă. [2])

De altă parte şi mama era pĕtrunsă până la lacrĕmĭ înaintea aceluia, de la care spera întórcerea fiuluĭ sĕŭ, şi a căruĭ prime cuvinte îl aruncară pe Augustin într'o stare aşa de înfiorătóre, dar norocósă. Pietatea, blândeţa, sciinţa şi modestia episcopuluĭ sfînt o răpiră cu totul şi măriră speranţele eĭ. Monica îşĭ deschise inima înaintea luĭ şi din ziua primă i-se arĕta cu acea atragere intimă şi profundă, cu care o mamă în tot deuna se va alipi de şerbul luĭ Dumnezeŭ, care conduce, care scutesce, mântuesce, ce e maĭ mult: *întórce* ér la Dumnezeŭ sufletul fiuluĭ sĕŭ. [3]) Nu putem sta la îndoiélă, că luĭ şi-a concredut Monica şi îngrigirea conscienţeĭ sale propriĭ şi că acest mare bărbat, care o parte a vieţiĭ şi-a petrecut-o ascultând mărturisirile pĕcătoşilor şi plângênd cu eĭ împreună, — nu ar fi avut şi mângăerea de a-ĭ fi fost conducĕtoriul vieţiĭ sufletescĭ, cât timp a petrecut în Milan. Cuĭ şi-ar fi şi putut concrede Monica maĭ bine sufletul, de cât aceluia, despre care ea presupunea — a fi ales de Dumnezeŭ a nume pentru mântuirea fiuluĭ sĕŭ.

Din ce şi consta viéţa Moniceĭ în acest timp? Numaĭ un gând şi o grige avea: să se róge pentru fiul sĕŭ, să plângă pentru el, şi prin puterea lacrimilor sale să-l conducă la Dumnezeŭ. Dacă se maĭ îngrigesce şi de sufletul sĕŭ propriŭ, dacă cu o jalusiă tot maĭ delicată veghiéză şi asupra celor maĭ neînsemnate cugete ale sale, dacă din zi în zi devine maĭ umilită, maĭ retrasă, — pare că tóte le face numaĭ în interesul fiuluĭ sĕŭ: pentru ca rugăciunile să-ĭ fie maĭ curate, şi unindu-şĭ inima tot maĭ intim cu Dumnezeŭ, cu atât maĭ sigur să pótă scóte din ea un ţipet, care să-l misce pe Dumnezeŭ.

Cine ar fi putut pricepe maĭ bine ca Ambrosie starea unuĭ atare suflet, şi cine l-ar fi putut conduce, cum trebuia, maĭ bine de cât el?

(Va urma.)

[1]) Confess. l. VI. c. 1.

[2]) Confess. l. VI. c. 2.

[3]) Confess. l. VI. c. 1.

Pastorala

adresată Clerului și poporului Provinciei metropolitane cu ocasia iubileului ducentenar al Sf. Unirĭ cu biserica Romeĭ.

(Continuare.)

Prin aceste cărțĭ de mărturie identice tóte în esența lor, Părințiĭ noștri așa dar, judecând schimbarea acesteĭ lumĭ înșelătóre și nestarea, și neperirea sufletuluĭ, căruia în mĕsură maĭ mare trebue a fi de cât tóte, din bună voia lor s'aŭ unit cu Biserica Romeĭ cea Catolicéscă, și mărturisindu-se mădulările eĭ, s'aŭ reîntors tot o dată, la sinul puterniceĭ lor Mame.

După cele ce le-am înșirat maĭ sus despre însușirile Bisericeĭ celeĭ adevĕrate a luĭ Christos, singură de suflete mântuitóre, și după cele ce ni-le-aŭ spus Ss. Părințĭ despre enorma calamitate a schismeĭ, a declinăriĭ de la aceeașĭ Biserică, ușor fórte ne este nóuĕ a cuprinde acuma întru tótă întinderea sa însemnătatea dogmatică a Sfinteĭ Unirĭ, încheiată de aĭ noștri Părințĭ cu una și aceeașĭ a luĭ Christos Sfîntă Catolică și Apostolică Biserică. Și într'adevĕr, din ramură frântă, ce era prin schismă, Biserica nóstră s'a ultoit de noŭ în maslinul cel bun, și părtașă s'a făcut rădăciniĭ și grăsimiĭ luĭ [1]); din mlădița tăiată, ce era, prin unitatea credințeĭ și prin Spiritul luĭ Christos s'a prins érășĭ în viță, ca ródă multă să aducă [2]); din rază despărțită de sóre, s'a făcut focular de nesecată lumină și căldură; și din riulețiŭ abătut de la sorgintea sa, a devenit riŭ întreg de apă curgătóre în viața de vecĭ [3]).

Unitatea Bisericeĭ luĭ Christos, nu numaĭ că nu esclude osebirea formelor exterióre, ce se manifestéză prin ceremoniĭ, prin câutărĭ, prin obiceiurĭ diverse, adecă prin totalitatea lucrurilor din carĭ se alcătuesc feliuritele tradițiunĭ și riturĭ sacre; ci din contră dênsa, Mirésa cea nepĕtată a luĭ Christos, chiar prin mulțimea și varietatea acelora îșĭ dovedesce strălucirile frumsețeĭ sale, amĕsurat cuvêntuluĭ sacru, atât de bine potrivit eĭ: Înainte a stătut împĕrătésa de-a drépta ta în haină aurită îmbrăcată împodobită [4]). Pentru aceea, orĭ de câte orĭ în Sinódele ecumenice saŭ în documentele eșite de la Roma, s'a tractat despre unirea bisericilor orientale, tot de una s'a accentuat în mod hotărît, că aceea are să se întîmple pe lângă observarea neatinsă a riturilor, a disciplineĭ și a drepturilor proprie ale orientalilor, după întregimea și puritatea ce aŭ avut'o ele înainte de desbinare, va se zică îndreptându-se numaĭ înnoirile, ce s'ar fi întrodus maĭ târdiŭ, întru cât ar cuprinde în sine erorĭ necompatibile cu unitatea credințeĭ. Din mulțimea unor ast fel de acte și după ce despre cel maĭ însemnat emanat de la Conciliul florentin am vorbit maĭ sus, — vom aminti numaĭ dóuĕ, din carĭ cel dintâiŭ s'a trimis de-a dreptul Episcopatuluĭ Bisericeĭ nóstre, și în care cetim: Sanctitatea Sa Pontificele Piŭ IX n'a încetat de a împărțĭ favorurĭ uniților, cerênd numaĭ un singur lucru, și a nume depărtarea erorilor, dar ritul oriental să rĕmână nevĕtămat, și disciplina, ce o țineaŭ Orientaliĭ înainte de desbinare, ca ceea ce se razimă pe venerabile lor liturgiĭ și pe prescripțiunile rituale să se păzéscă cu tótă sfințenia. Pentru că nu cu altă intențiune a institut numitul Pontifice nóua Provincia bisericéscă de Alba-Iulia, fără numaĭ cu mandatul hotărît, ca forma și administrațiunea aceleia să se țină după ritul și disciplina Bisericeĭ orientale, ca tot o dată, îndemnațĭ de un asemenea esemplu, prin darul Domnuluĭ, și disidențiĭ înșișĭ să se înduplece maĭ ușor la îmbrățișarea unitățiĭ catolice [1]). Al doilea document, ca maĭ próspet, cuprinde de sine următórele asigurărĭ date orientalilor de Pontificele Leon XIII: Nicĭ n'avețĭ a vĕ îndoi, că pentru aceea — pentru trecerea la s. Unire. — Noĭ s'aŭ următoriĭ noștri vom face vre o știrbire în drepturile vóstre, în privilegiurile patriarcale, în obiceiurile rituale ale orĭ și căreĭ bisericĭ. Pentru că acésta a fost și va fi tot de una tradițiunea Scaunuluĭ Apostolic ca nu în puțină mĕsură să concurgă la păstrarea obiceiurilor și a moravurilor orĭ căruĭ popor. Restabilindu-se așa dar unirea vóstră cu noĭ, bisericile vóstre, cu darul Domnuluĭ de minune vor câștiga în mărire și podóbă [2]). Lucrat'aŭ așa dar chiar după spiritul tradițiunilor S-tuluĭ Scaun Apostolic Părințiĭ noștri, atuncĭ când, la finea actuluĭ de Unire din 1698, aŭ adaus clausula pentru păzirea nestirbită a rituluĭ, a disciplineĭ și a drepturilor Bisericeĭ nóstre. Podóba și mărirea prevestită din partea Sfîntuluĭ Scaun Apostolic bisericilor, ce se reîntorc la unitatea sa, Biserica nóstră a și dobîndit'o în mărime crescêndă până la noĭ. Pentru că scăpând prin făcuta Unire de greutatea juguluĭ desbinăriĭ, ca și de pericolele din partea celor ce de la muntele Domnuluĭ și maĭ tare se depărtară de cât Cerularie și urmașiĭ sĕĭ, Biserica nóstră în dată a început a porni pe căile propășiriĭ în tóte direcțiunile deschise activitățiĭ sale pe pămînt.

După cum le era și chiemarea și datorința, ceĭ dintâiŭ carĭ s'aŭ pus în fruntea acesteĭ mișcărĭ de propășire, aŭ fost urmașiĭ glorioșĭ aĭ luĭ Teofil și Atanasie pe scaunul archieresc a Bisericeĭ nóstre. Ceĭ dintâiŭ dintre aceia, Ĭoan Pataki, bărbat cu înaltă erudițiune teologică, se străduesce și obține de la Carol VI domeniile fiscale de la Gherla și Sâmbăta de jos din ținutul Făgărașuluĭ pentru întreținerea meseĭ episcopescĭ. Prin acésta Episcopul a ajuns în situație de a putea representa maĭ bine demnitatea posițiuneĭ sale, și de a puté sprigini și materialicesce desvoltarea institutțiunilor bisericescĭ și culturale, ér de pe umeriĭ cleruluĭ și aĭ poporuluĭ, și alt cum destul de îngreunațĭ, s'a luat sarcina de a contribui la susținerea archiereuluĭ sĕŭ. Zelul de care s'a înflăcărat apoĭ „bunul și milostivul părinte al națieĭ românescĭ“, ajunge până acolo, în cât „gata se arăta a-șĭ vĕrsa ziua și nóptea sângele și sudorile pentru mântuirea iubiteĭ sale națiunĭ românescĭ“. Mórtea sa, întîmplată prea de timpuriŭ, l'a împedecat înse de la îndeplinirea tuturor acestor nobile intențiunĭ, ce le avea pentru binele poporuluĭ sĕŭ.

Inocențiŭ Klein, următorul luĭ Pataki, mijlocesce de la Împĕratul Carol VI schimbarea dominielor fiscale de la Gherla și Sâmbăta de jos cu domeniul fiscal de la Blaș unde ca la centru maĭ potrivit strămută Reședința episcopéscă așĕdêndu-o în Castelul de odinióră al Principilor Ardealuluĭ. Cu ajutoriul venitelor maĭ marĭ ale acestuĭ domeniŭ apoĭ, pe cum și cu sprijinul filerilor întinșĭ din partea Cleruluĭ cu ardorea vĕduveĭ din Evangelie, se pun temeliile mănăstireĭ basiliților, a Bisericeĭ catedrale și a școlelor din giurul eĭ: prin carĭ tóte, locul acela unde maĭ înainte era întinsă aria domnéscă, în scurtă vreme se va schimba într'o altă arie mult maĭ prețiósă, în care harnicĭ muncitorĭ pe întrecute vor alege și curăți grăunțele cultureĭ din paiele și din neghina ignoranțeĭ.

Misiunea Bisericeĭ luĭ Christos nu se restringe esclusiv numaĭ la lucrarea mântuireĭ de vecĭ a sufletelor, ci, ca o instituțiune socială ce este în mijlocul omenimeĭ, pe căĭ pacînice, și dând pururea ceea ce este a Chesariuluĭ, chesariuluĭ — tinde și la procurarea bineluĭ temporal și chiar la ușurarea sorțiĭ materiale a credincioșilor sĕĭ. În conștiința acestora Episcopul Klein, cu însuflețire se interesézá și din tóte puterile stăruesce pentru schimbarea în maĭ bine a condițiuneĭ de viață a masseĭ poporuluĭ sĕŭ, ținut înapoĭ prin greutatea vremilor ca și prin sistemele economice și sociale ale vechiuluĭ feudalism. Ca „adevĕratul părinte al românilor: dênsul, face pașiĭ de lipsă în dieta țĕreĭ, și de la Glorіósa Împĕrătésă Maria Teresia obține însemnata resoluțiune preaînaltă, înarticulată apoĭ în parte și în lege [1]), ca Româniĭ să nu se socotéscă maĭ mult numaĭ ca suferițĭ, ci ca fiĭ aĭ patrieĭ comune, pentru a căreĭ apărare, mărire și înflorire eĭ îșĭ vĕrsaŭ sângele, îșĭ încordaŭ puterile și îșĭ jertfeaŭ agonisêla sudóreĭ fețeĭ lor, întocmaĭ după cum fac și în timpul nostru. Ast fel, pașiĭ întreprinșĭ spre îmbunătățirea sorțiĭ cetățenescĭ a poporuluĭ românesc, prin ridicarea luĭ la posiția și la folosul de o potrivă al drepturilor publice, de carĭ se bucuraŭ concetățeniĭ patrieĭ comune; îndrumarea luĭ spre căile civilisațiuneĭ apusane, și peste tot renașterea și întărirea conștiințeĭ în pieptul sĕŭ despre demnitatea origineĭ sale romane, — începute tóte și necontenit împinse înainte prin S. Unire a bună samă, că forméză încă una din strălucitele podóbe, cu carĭ acésta are dreptul de a se mândri în fața aceluiașĭ iubit popor.

Silit de împregiurărĭ a-șĭ părăsi în vigórea vêrsteĭ sale lucrările întreprinse cu atâta zel și după concepțiunĭ așa de marĭ, Episcopul Inocențiŭ, le-a lăsat urmașilor sĕĭ spre maĭ de parte îndeplinire. Lung ar fi acuma firul cuvintelor nóstre, dacă am sta să urmărim maĭ de aprópe operele, vredniciile și ostenelile apostolice ale tuturor acestor Archiereĭ pe cum și ale celor ce la Orade, la Gherla și la Lugoș aŭ condus destinele Bisericeĭ nóstre de la Episcopul Klein și până la noĭ. Privirea fugitivă asupra unor puncte maĭ culminate spre carĭ s'aŭ concentrat sforțările activitățiĭ lor, va fi de ajuns spre a putea aprecia rodnicia păstorireĭ lor.

La început, și maĭ ales prin Sinodul cel mare de la 1700, poporul român din Ardeal și din părțile adnexe peste tot trecuse la Unire. Curênd însă inimiciĭ Unireĭ, de acasă și din afară, în fel și fel de chip reușiră a face multă pustiire în câmpul sĕŭ. Pentru aceea Archiereiĭ noștri, după ce la centrul dieceselor pórtă sarcinile zileĭ prin împlinirea funcțiunilor sacre, prin regularea și supraveghierea administrațiuneĭ, prin cultivarea și susținerea raporturilor de lipsă cu celealte auctoritățĭ, prin formularea rugămintelor către Capul statuluĭ și către dieta țĕreĭ, ca și prin desele călătoriĭ întreprinse pentru resolvarea acelora, — fără de a ținea samă de povara anilor, ce în genere le apasă umeriĭ, s'aŭ de neregularitatea drumurilor și a pericolelor împreunate, pleacă în mijlocul poporuluĭ până prin ținuturile cele maĭ depărtate, spre a propovĕdui înșișĭ cuvîntul Domnuluĭ, spre a îmbărbăta pe ceĭ tarĭ, spre a întări pe ceĭ slabĭ, spre a întórce pe ceĭ ademenițĭ de glasul nóueĭ desbinărĭ, și spre a cere peste toțĭ darul ceresc de la Cela ce bun este spre ceĭ nemulțămitorĭ și rĕĭ [2]), și carele sórele sĕŭ îl rĕsare peste ceĭ rĕĭ și peste ceĭ bunĭ și plóuă peste ceĭ dreptĭ și peste ceĭ nedreptĭ [3]).

Adevĕrat este că apostoliceșcile lor ostenelĭ nu să vĕd încununate pretutindenea întru tótă întinderea lor și după tóte așteptările dorite, dar buniĭ Parințĭ aĭ poporuluĭ iubit se reîntorc liniștițĭ la Scaunele lor, bine știind, că nu-ĭ scurtată mâna Domnuluĭ, și că dînsul întru nemărginită îndurarea sa, la vreme potrivită va da creșterea [4]), făcênd să se împlinéscă zilnica rugăciune, prin care la înfricoșatul sĕŭ altar se cere de toțĭ unirea tuturor bisericilor, încetarea despreunărilor lor, unirea credințeĭ și împărtășirea Spirituluĭ Sfînt.

(Va urma.)

[1]) Rom. 11, 17.
[2]) Ĭoan 15, 8.
[3]) Ĭoan 4, 14.
[4]) Ps. 44, 10.

[1]) Instruct. S. C. de Prop. fid. ad Archiep. Alb. Iul. et Fog. dto 28 Iuni 1858.
[2]) Encicl. *Praeclara gratulationis.*

[1]) Art. V din 1743.
[2]) Luc. 6, 35.
[3]) Mat. 5, 45.
[4]) I Cor. 3, 7.

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română", Nr. 20., Vol. 2. cu următorul sumar: Chestiunea israelită: A. Esmein. Henry Fouquier. P. Cauwés, Charles Richet. — C. R.-Motru, Un noŭ ziar, un bun curent. — Ioan Măgură, Meetingurĭ. — Const. Al. Ionescu, Încercărĭ de psihologie etnologică. — Artur Gorovei, Asupra literaturiĭ nóstre populare. — Ioan Adam, Nenoroc (nuvelă). — S. Fl. Marian, Bonzariul, Striga. (Din datinele şi credinţele Românilor despre insecte). — N. Iorga, Cum face dl Gr. Tocilescu „ediţia a doua a operelor sale. — Ştefan I. Răsnovanu. Psichologia artistuluĭ dramatic. — Ilie Bărbulescu, O îndreptare paleografico-istorică. — Ion Kalinderu. Portul bărbeĭ şi peruluĭ la Romanĭ. — Haralamb G. Lecca. Sexta (versurĭ). Suplimentul I.: Iubileul de 200 de anĭ al bisericiĭ unite. — Din Bucovina. — Condiţiunea străinilor în ţera românéscă din vremurile cele maĭ vechĭ până la 1717, de Const. V. Obedeanu. — Complotul contra M. S. Regeluĭ Carol I. de Em. Miclescu. — Evoluţia socialismuluĭ. Suplimentul II.: Omul situaţieĭ de C. I. Apriel. — Elegie (poesie) de C. Văideanu. — Între foştĭ prietinĭ (scrisóre) de I. D. Manolache. — Ruine (poesie) de A. d'Yris. — Sănătate Dómne! de Gr. Creţescu. — Resboiul de P. T. Coandă. — Concertul Wolfstahl.

Din Istoria Românilor. Episcopul Ioan Inocenţiŭ Klein, de Dr. Augustin Bunea, Blaş 1900, Opul acesta nu este o carte numaĭ de istorie bisericéscă, ci o istorie completă a vieţiĭ politice, religióse, culturale şi sociale a Românilor de pe timpul episcopuluĭ Klein, şi pentru aceea se recomandă nu numaĭ celor ce se intereséză de istoria bisericéscă, ci tuturor, carĭ voesc să cunóscă trecutul întreg al Românilor. Credem înse că maĭ vêrtos din nicĭ o biliotecă parochială nu ar trebui să lipséscă.

Datinile Romanilor de la înmormîntărĭ în raport cu ale nóstre de Gavril Pop canonic, Blaş 1900. Cărticica acésta de 23 pag. e un mic studiŭ comparativ asupra datinelor la înmormîntărĭ. Costă 20 fil şi se recomandă maĭ ales studenţilor din clasele superióre. O parte din venitul curat, dl autor l'a destinat despărţ. Blaş al Asociaţiuniĭ.

Scurta Istorie a luĭ Mihaiŭ Vitézul în amintirea celor sevârşite acum treĭ sute de anĭ de *N. Iorga*, preţul 1 leŭ.

Posta redacţiuniĭ.

Dsale Dluĭ *I. P.* în *B.* Am primit ziarele trimise. Cu *A.* sîntem în relaţie de schimb. Aşteptăm cu nerăbdare celea promise. Mulţumită pentru viul interes ce ne arătaţĭ. Ve rugăm să ne avisaţĭ tot deuna când veţĭ afla ceva referitor la noĭ. Multe salutărĭ!

Dsale Dluĭ *L. R.* în *B.* Mulţumită. Gândesce-te şi altă dată la noĭ. Salutărĭ fräţescĭ!

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domșa.

Nr. 5444 – 1900. (30) 2—3

Escriere de concurs.

La un stipendiŭ de 340 coróne din fundaţiunea fericituluĭ canonic *Elie Vlassa* se escrie prin acésta concurs până în 15 Novembre n. 1900 pe lângă următórele condiţiunĭ:

1. La acest stipendiŭ pot concurge nu numaĭ elevĭ, ci şi eleve la vre o şcólă publică, dacă acestea pot dovedi, că sînt în legătură de consângenitate cu piul fundator.

2. Preferinţă aŭ, — pe lângă orĭ ce calcul din studiĭ, întru cât acela este cel puţin suficient, — consângeniĭ piuluĭ fundator, ér în locul al doilea fiiĭ de preoţĭ archidiecesanĭ.

3. Concurenţiĭ aŭ să alăture la cererĭ: atestat de botez, atestat de eventuală consângenitate cu fundatorul, testimoniŭ medical, testimoniŭ de pe anul scolastic espirat 1899/1900, testimoniŭ de frecuentare pe anul scol. curent, şi eventual şi testimoniŭ de paupertate, întru cât eĭ nu sînt înrudiţĭ cu fundatorul.

4. Cererile aŭ să se inainteze la acest Consistor până la terminul indicat.

Blaş, din şedinţa Consistoriuluĭ archiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş ţinută în 20 Octobre 1900.

Victor Mihályi de Apsia
Archiepiscop şi Mitropolit de Alba-Iulia şi Făgăraş.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobre 1900.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.		Tren de persón.	Tren accelerat	Stația	Tren de persón.		Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl. Viena ..... sos.	1.50		1.50	6.20
8.30		5.45	9.15	Budapesta ..	7.10		7.50	6.20
11.21		9.02	11.12	Szolnok	3.22		5.32	3.25
1.33		11.33	12 47	P. Ladány ..	12.54		3.56	1.12
3.42		1.48	2.11	sos. Oradea-mare . pl.	11.04		2.38	11.36
3.58		2.06	2.18	pl. Oradea-mare . sos.	10.44		2.31	11.17
4.38		3.03	2.50	Mezö-Telegd .	10.07		2.01	10.42
5.20		3.45	3.26	Rév	9.32		1.34	10.08
5.43		4.06		Bratca	9.11			9.50
6.31		4.52	4.16	Ciucia	8.37		12.52	9.19
7.16		5.31	4.52	B.-Huiedin ..	7.54		12.20	8.37
8.06		6.24		Ghârbeŭ	6.54			7.37
8.33		6 59	5.55	sos. Cluş ...... pl.	6.13		11.01	7.—
8.50		8.30	6.11	pl. Cluş ...... sos.	5.24		10.46	6.45
9.07		8.59	6.27	Apahida	5.02			6 27
10.14		10.29	7.26	Ghiriş	3.40		9.23	5.12
10.44		11.16	7.50	sos. Cucerdea ... pl.	3.11		8.54	4.43
10.56		11.31	7.52	pl. Cucerdea ... sos.	3.04		8.49	4.33
11.03		11.40		Uióra	2.58			4.27
11.12		11.50		Vinţul de sus .	2.51			4.20
11.34		12.20	8.16	Aiud	2.29		8.23	3.59
11.52		12.46	8.32	sos. Teiuş ..... pl.	2.07		8.06	3.38
12.24		1.43	8.37	pl. Teiuş ..... sos.	1.42		8.00	3.02
12.53		2.17		Crăciunel ...	1.09			2.36
1.02		2.26	9.05	Blaş-Kükülöszög ..	12.56		7.34	2.16
1.45		3.14	9.31	Micăsasa ...	12.11		7.08	1.44
2.01		3.33	9.43	sos. Copşa-mică .. pl.	11.50		6.56	1.25
2.15		3.48	9.47	pl. Copşa-mică .. sos.	11.14		6.50	1.06
2.33		4.08	10.01	Mediaş ...	10.55		6.37	12.49
3.04		4.45	10.25	Elisabetopol .	10.24		6.16	12.18
3.40		5.27	10.53	sos. Sighişóra ... pl.	9.45		5.49	11.40
3.47		5.43	11.—	pl. Sighişóra ... sos.	9.35		5.42	11.33
4.03		6.08	11.12	Haşfaleŭ ...	9.12		5.28	11.16
5.35		7.54	12 26	Homorod ...	7.44		4.23	10.03
6.13		8.32	12.58	Ágostonfalva .	7.03		3.50	9.22
6.43		9.09	1.16	Apaţa	6.38		3.35	8.57
7.16		9.40	1.35	Feldióra	5.58		3.15	8.27
8.—		10.25	2.09	sos. Braşov .... pl.	5.08		2.45	7.48
3.55			2.19	pl. Braşov .... sos.	9.27		2.18	5.—
4.40			3.01	Timiş	8.47		1.42	4.24
5.10			3.31	Predeal ...	8.20		1.12	3.32
11.55			9.10	sos. Bucurescĭ ... pl.	3.05		9.15	7.50

Tren de persón.	Tren de persón	Tren de persón	Tren mixt.	Tren mixt	Stația	Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.
					Copşa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraş					
2.21	4.43	11.30	7.10		pl. Copşa mică . sos.	6.25	9.32	3.25		12.35
3.50	6.36	12.58	8.50		Ocna	5 07	8.15	1.56		11.01
4.12	7.04	1.20	9.15		sos. Sibiiu .... pl.	4.40	7.41	1.21		10.30
tr. m.	Numai Marţa şi Vinerea comunică.	tr. m.			pl. Sibiiu .... sos.			Circ. Marţa şi Vinerea		tr. m.
4.33		2.—					7.33			8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35			sos. Făgăras ... pl.		3.32			4.25
					Mureş-Ludoş—Bistriţa.					
4.—	9.06	4.25			Mureş-Ludoş			6.49	7.30	Circul. Lunia şi Joia
5.01	10.29	5.39			Zau			5.52	6.35	
6.57	12.48	7.19			Ţagu-Budatelic			4.10	4.54	9.44
7.55	1.55				St. Mihaiu de câmpie .			Circ. Marţĭ şi Vinerĭ	3.44	8.46
8.47	3.02	Numaĭ Marţa comun			Lechinţa				2.48	7.43
9.24	3.52				S.-Măghiăruş				2.02	6.52
10.14	4.55 (Numai Lunia, Joia şi Sâmbăta comun.)				Bistriţa				1.16	5.55
					Cucerdea — Oşorheiŭ — Regh.-săsésc.					
3 16	8.10	9.—	1.40		pl. Cucerdea .. sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.42	2.32		Ludoş ...		6.59	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.30	3.29		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.39
5.34	10.30	11.22	4.32		sos. Oşorheiŭ .. pl.		5.30	12.25	5.43	9.30
5.45	10.42		4.50		pl. Oşorheiŭ .. sos.			8.36	5.04	9.15
7.14	12.16		6.19		sos. Regh.-săs . pl.			7.15	3.30	7.54
					Ghiriş — Turda					
7.33	10.50	5.40	10.23	6.05	Ghiriş — Turda	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.45	6.27		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52
					Alba-Iulie—Zlatna.					
4.37	9.40	4.36			Alba-Iulia—Zlatna.			7.22	11.01	6.16
7.28	12.25	7.47						5.—	8.22	3.50
					Blaş — Küküllőszög — Sóvárad.					
3.25	2.48				Kükülloszög-Blaş ...		10.23		6.50	
4.10	3.30				Sân.-Micläuş		9.43		6.15	
4.54	4.15				Cetate-de-Baltă		9 07		5.38	
5.52	5.21				D.-Sân.-Mărtin		8.25		5.--	
9.30	8.59				Sóvárad		4.45		1.20	

Notă: Órele însemnate în stânga staţiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadraţĭ cu liniĭ maĭ negre insemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.